

Werkdag „De Kerkdienst” in Lunteren

Zaterdag 11 december — In verschillende kamers van het conferentie-oord De Blijde Werelt in Lunteren zitten kleine groepjes mensen met elkaar te praten. De meesten ontmoeten elkaar vandaag voor het eerst. Zo nu en dan dringt gelach naar buiten door. De natte sneeuw die 's morgens viel en die de wegen vies en glad maakte, toen ze 's morgens naar Lunteren reden, heeft plaats gemaakt voor een druilerige regen. De werkdag over „De Kerkdienst” van het instituut voor Praktische Theologie (zie VU-magazine, nov. '76) is in volle gang.

Zo nu en dan loopt prof. J. Fiet door de vrijwel verlaten hal van het conferentie-oord om eens een kijkje te nemen bij een andere discussiegroep. In een hoekje van de hal zit de heer F. van der Wind van de Vereniging voor Wetenschappelijk Onderwijs op Gereformeerde Grondslag geld te tellen. „Het klopt precies” stelt hij tevreden vast. Van alle deelnemers aan de werkdag werd f7,50 gevraagd om de kosten te dekken. Samen met de VU-Vereniging organiseerde het Instituut voor Praktische Theologie deze werkdag als een direct uitvloeisel van een in Haarlem-Oost gehouden onderzoek over „De Kerkdienst” (zie VU-Magazine, okt. '76).

De kerk-sociologen brachten nogal onbehagen boven tafel bij de 200 kerkgangers in Haarlem, die uitvoerig werden geïnterviewd. Onbehagen klinkt erg negatief. Het is misschien juist gezegd, dat vele kerkgangers in de dienst niet blijken te beleven wat ze er zoeken. Goed, dat is dan vastgesteld door de onderzoekers. Op wetenschappelijk verantwoorde manier is geregistreerd, dat veel kerkgangers iets missen. Voor een tientje kan men bij de VU het hele rapport kopen, compleet met grafiekjes en tabelletjes waaruit blijkt hoe groot het probleem in verschillende opzichten is. Althans in Haarlem-Oost want elders kan het natuurlijk weer een tikje anders liggen. Geen enkele kerkelijke gemeente is precies gelijk aan de andere.

Maar wat nu?

De onderzoekers, dr. J. Hendriks en mevrouw drs. A. L. Rijken-Hoevens vonden niet, dat voor hen daarmee de kous af was. Om te beginnen niet voor de omgewoelde gemeente van Haarlem-Oost. Het werk was niet „af”, vond men. Je mag zomaar niet wat overhoop halen in een kerkelijke gemeente en dan verder de boel maar op z'n beloop laten. Al tijdens het onderzoek startte in de ge-

meente een structuur-commissie, waarbij ook mevrouw Rijken is betrokken. En toen het rapport klaar was, rees vrijwel meteen het plan om een soort conferentie te organiseren over de Kerkdienst voor geïnteresseerden elders in het land. En dat zijn er nogal wat. Her en der wordt aan de kerkdienst gesleuteld om na te gaan of een bevredigender opzet mogelijk is. Dit vervolg is voor dr. Hendriks niet iets wat eigenlijk los van het onderzoek staat. „Het hoort erbij”, zegt hij tot VU-Magazine. „Je maakt wat los met zo'n onderzoek. Het werk is niet af, wanneer je je daar verder niet over bekommert.”

En zo ontstond de werkdag, niet zozeer over, maar wel direct naar aanleiding van een sociologisch onderzoek op kerkelijk terrein, een contact met de „basis”, ook wel genaamd „het grondvlak”. Tot voldoening van VU-Magazine nemen de onderzoekers de uitdrukking met enig misprijzen in de mond, maar er is zo gauw geen beter te vinden, (De VU-Vereniging wordt zo ook al jaren gekweld door de term „achterban”. Men wil een ander woord, maar er is nog geen bevredigender uitdrukking gevonden. En zo praat men dan nu verontschuldigend over „wat vroeger de achterban heette, zal ik maar zeggen”). Ds. M. Wildschut, voorzitter van het regionaal verbond Utrecht van de VU-Vereniging opent de bijeenkomst.

„De onvrede met de bestaande situatie. Daarvoor zijn we bij elkaar gekomen”, zegt dr. Hendriks als alle 122 deelnemers (van wie ongeveer 30 van de VU, onderzoekers en theologische studenten) bij elkaar zijn. En hij spreekt de hoop uit, dat het een beetje praktisch zal worden. Alle deelnemers krijgen een papier waarop enkele onderzoeksresultaten in Haarlem worden gemeld. De zaak is grondig aangepakt. De vragen, die de Haarlemse kerkgangers voorgelegd kregen, waren niet zomaar onze eigen bedenkselfjes,

licht dr. Hendriks toe. Ze zijn ontleend aan ongeveer 400 brieven die tevoren over de Kerkdienst aan het Instituut voor Praktische Theologie waren gestuurd. De gesprekken met de geïnterviewden duurden twee à drie uur. De mensen kregen volledig gelegenheid om hun zegje te doen, en dat is over 't algemeen zeer gewaardeerd.

De heer J. Bul van het Audio-visuele Centrum van de VU trekt daarna de gordijnen dicht van de grote conferentiezaal in Lunteren; op een drietal tv-toestellen is een herhaling te zien van een IKON-televisie uitzending over de kerkdienst. Wim Nijman, in de rol van een strenge, ietwat autoritaire pa, ziet kans om een hevige discussie over kerk en kerkdienst los te maken tussen een aantal kinderen. Naar verluidt kreeg hij ze na de opname maar met moeite de studio weer uit; ze bleven doordiscussiëren lang nadat de technici de knoppen hadden omgedraaid.

Na het tv-filmpje verspreidden zich de conferentiegangers in een groot aantal groepen in diverse plaatsen in het gebouw van de Blijde Werelt. Men kon kiezen uit drie soorten groepen: (1) Gemeenschapsbeleving, (2) maatschappelijke betrokkenheid, (3) mondigheid. Voor dit laatste thema bleek de meeste belangstelling; geen verrassing voor de onderzoekers.

— Deelnemers

Wie waren er? Naar de indruk van de VU-medewerkers hadden verreweg de meeste deelnemers aan de werkdag wel een of andere kerkelijke functie, hetzij als ouderling of als lid van een plaatselijke liturgische commissie of werkgroep Kerkdienst. Ook verscheidene predikanten waren gekomen. De meeste deelnemers waren gereformeerd, maar ook een aantal hervormden was aanwezig, o.w. IKON-radio-directeur J. de Haan. Het belangrijkste van de dag is mogelijk geweest de gelegenheid die geboden werd tot het uitwisselen van de ervaringen in diverse kerkelijke gemeenten. Van elkaar deed men ideeën op. Dr. Hendriks (terugblikkend): „Er was een geweldige creativiteit.” Het deed hem genoegen dat de samenstelling van het gezelschap niet een bepaalde eenzijdigheid vertoonde. In diverse gemeenten blijkt heel wat te leven. Dat was de VU trouwens al gebleken bij publicatie van het rapport. Er waren kerkera-